
Papírnictví
Cubaki
Ito Ogawa
přeložil Jan Levora

Papírnictví
Cubaki

ITO OGAWA

Papírnictví Cubaki

přeložil
Jan Levora

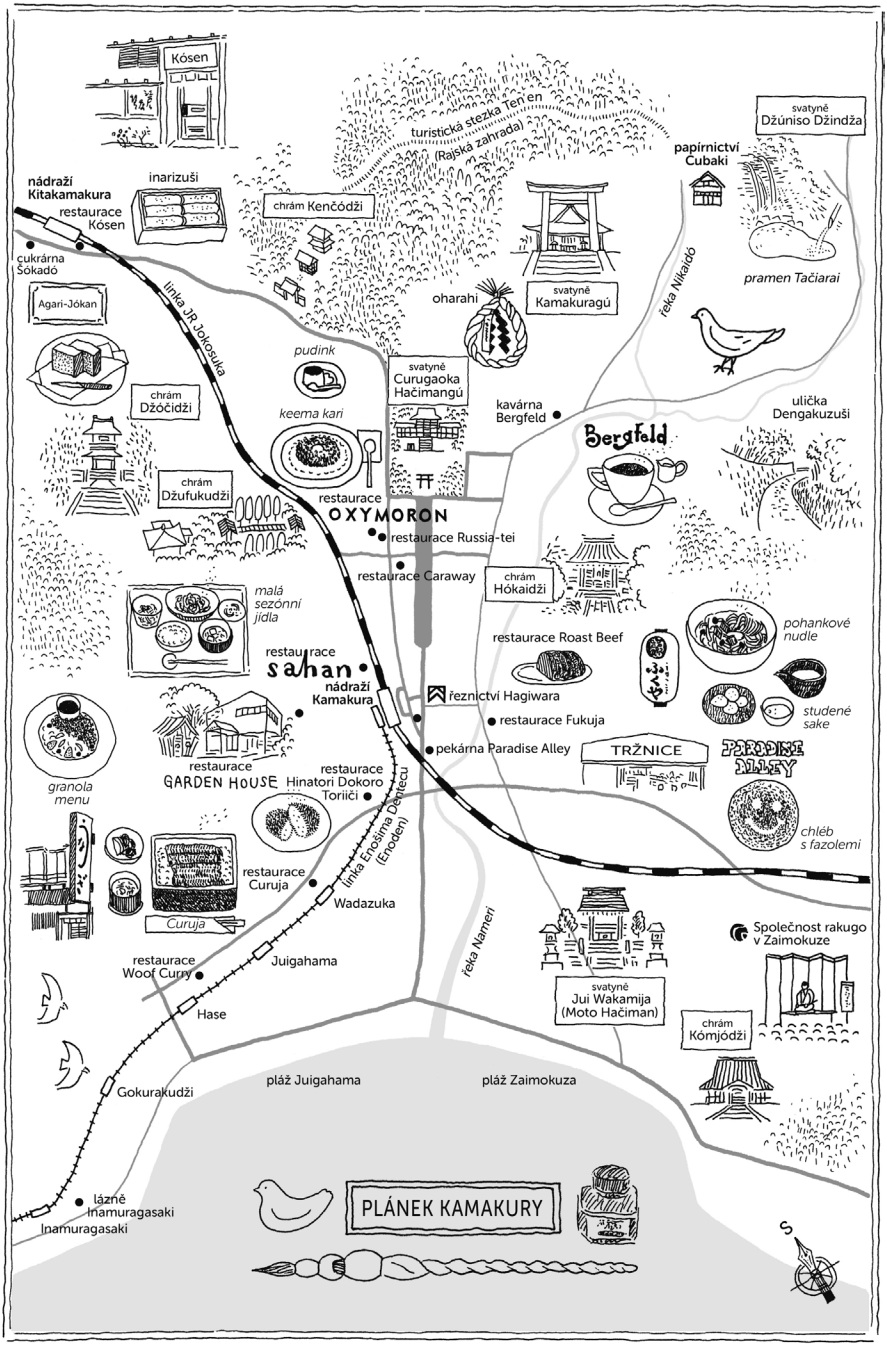

TSUBAKI BUNGUTEN by Ito Ogawa
© 2016 Ito Ogawa
Letters © Kayatani Keiko
Map © shunshun
All rights reserved.

Original Japanese edition published by Gentosha Inc., Tokyo.
Czech language translation rights arranged with Gentosha Inc. through
The English Agency (Japan) Ltd. and New River Literary Ltd.

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.

Translation © Jan Levora, 2026
Cover © Barbora Srp Žižková, 2026
© DOBROVSKÝ s.r.o., 2026
ISBN 978-80-277-8622-0

Kósen
turistická stezka Tenen
(Rajská zahrada)
svatyně
Džúniso Džindža
papírnictví
Cubaki
nádraží
Kitakamakura
restaurace
Kósen
inarizuši
chrám Kenčódži
pramen Tačiarai
cukrárna
Šókadó
Agari-Jókan
linka JR Jokosuka
oharahi
svatyně
Kamakuragú
řeka Nikaidó
pudink
svatyně
Curugaoka
Hačimangú
kavárna
Bergfeld
ulička
Dengakuzuši
chrám
Džóčidži
keema kari
chrám
Džufukudži
restaurace
OXYMORON
restaurace Russia-tei
restaurace Caraway
chrám
Hókaidži
malá
sezónní
jídla
restaurace
sahan
nádraží
Kamakura
řeznictví Hagiwara
restaurace Roast Beef
pohankové
nudle
studené
sake
restaurace Fukuja
pekárna Paradise Alley
TRŽNICE
granola
menu
restaurace
GARDEN HOUSE
restaurace
Hinatori Dokoro
Toriiči
chléb
s fazolemi
Curuja
restaurace
Curuja
linka Enošima Dentecu
(Enoden)
Wadazuka
řeka Nameri
Společnost rakugo
v Zaimokuze
restaurace
Woof Curry
Juigahama
svatyně
Jui Wakamija
(Moto Hačiman)
chrám
Kómjódži
Hase
Gokurakudži
pláž Juigahama
pláž Zaimokuza
lázně
Inamuragasaki
Inamuragasaki
PLÁNEK KAMAKURY

LÉTO

夏

Bydlím v malém domku na úpatí nízkého kopce. V Kamakuře, v prefektuře Kanagawa.

Domek však stojí v horské oblasti Kamakury, tedy celkem daleko od moře. Dříve jsem tam bydlela se svou předchůdkyní, ale ta zhruba před třemi lety zemřela, takže teď v tom starém domě, postaveném v tradičním japonském stylu žiju sama. Necítím se však nijak zvlášť osamělá, protože kolem sebe stále vnímám přítomnost dalších lidí. V noci se celá čtvrť noří do hrobového ticha jako v nějakém městě duchů, ale s ránem se atmosféra mění, vzduch se dává do pohybu a všude jsou slyšet lidské hlasy.

Když se obléknu a umyju, dám ze všeho nejdřív do konvice ohřát vodu na čaj. Mezitím zametu koštětem podlahu a vytřu ji mokrým hadrem. Začnu v kuchyni, pokračuju na verandě, pak v obývacím pokoji a na schodišti. Jakmile voda začne vřít, přestanu na chvilku uklízet a zaleju horkou vodou čajové lístky v konvičce. Zatímco se louhují, vezmu znovu do ruky hadr a pokračuju

v drhnutí podlahy. Potom dám prádlo do pračky a konečně usednu na kuchyňskou židli, abych si vychutnala trochu horkého čaje. Z šálku jako kouř stoupá lahodná vůně. Aromatickému zelenému čaji *kjóbanča* jsem přišla na chuť teprve nedávno. Jako dítě jsem nemohla pochopit, proč si moje předchůdkyně a učitelka dává tu práci s přípravou odvaru z podivných uschlých lístků, jen aby se mohla napít. A teď se moje tělo ani uprostřed léta nedokáže probudit, pokud si hned ráno nedám horký čaj.

Popíjela jsem čaj a přemýšlela o všem a o ničem, když vtom se na podestě vedlejšího domu pomalu otevřelo malé okénko. Nalevo ode mě bydlela paní Barbara. Vypadala jako stoprocentní Japonka, ale z nějakého důvodu jí tím cizím jménem všichni říkali. Možná kdysi žila v zahraničí.

„Dobré ráno, Poppo!“

Její veselý, bezstarostný hlas jako by se vznášel ve větru.

„Dobré ráno!“

Bezděčně jsem napodobila její tón a odpověděla trochu vyšším hlasem než obvykle.

„Další nádherný den! Zastav se u mě později na čaj. Dostala jsem z Nagasaki piškotový dort.“

„Ráda přijdu, děkuji. Přeji hezký den, paní Barbaro.“

Ranní výměna pozdravů z okna do okna, kdy jedna z nás je v přízemí a ta druhá v prvním patře, je takový náš každodenní rituál. Pokaždé se musím usmát, protože mi to připomene slavnou balkonovou scénu z Romea a Julie. Zpočátku jsem byla samozřejmě na rozpacích. Možná to zní divně, ale slyším tady opravdu všechno – Barbařino kašlání, její telefonní hovory, někdy dokonce

i splachování záchodu. Vytváří to iluzi, jako bychom spolu žily pod jednou střechou. Zvuky a hlasy z její domácnosti ke mně doléhají, ať chci, nebo ne. Teprve nedávno jsem si konečně zvykla a začala sousedku bez ostychu zdravit. Můj den teď pořádně začíná, teprve když prohodím pár slov s paní Barbarou.

Jmenuji se Hatoko Amemija. To jméno mi dala moje předchůdkyně. Inspirovala se samozřejmě holuby ze svatyně Curugaoka Hačimangú. Znak osmičky (八, *hači*) v názvu svatyně prý připomíná dvě holubice schoulené k sobě. A Hatoko znamená v doslovném překladu *holubí dítě*. Však mi všichni odedávna říkají Poppo, jak děti přezdívají holubům.

V Kamakuře žiju ráda, ale hrozně mi leze na nervy, jak je tu už od samého rána vlhko. Čerstvě upečené francouzské bagety jsou hned gumové a začínají plesnivět, dokonce i sušené řasy, které by měly být tvrdé a křupavé, měknou jako želé.

Jakmile pověsím prádlo, okamžitě vynesu odpadky. Sběrné místo, kterému se tady říká *stanice*, se nachází na úpatí mostu přes řeku Nikaidó, která protéká středem čtvrti. Spalitelný odpad se sváží dvakrát týdně. Kromě toho jednou týdně odvážejí papír, látky, plastové láhve, větve z prořezávaných stromů, skleněné láhve a plechovky. V sobotu a v neděli svoz neprobíhá. Jeden den v měsíci je vyhrazen pro odvoz nerecyklovatelného odpadu. Zpočátku mi takové pečlivé třídění připadalo otravné, ale teď už jsem tomu přišla na chuť.

Cestou od sběrného místa potkávám školáky s aktovkami na zádech vykračující si kolem domu jako husy v řadě za sebou. Jen pár minut chůze odtud je základní

škola. Mnoho zákazníků papírnictví Cubaki jsou právě tamní žáci.

Jako už tolikrát předtím jsem se zahleděla na svůj dům.

Na starých dvoukřídlých dveřích, jejichž horní polovina je prosklená, je dole napsáno *Papírnictví* a nahoře *Cubaki*, tedy *kamélie*.

ツバキ
文具店

Jak název napovídá, u vchodu roste velká kamélie, která jako by chránila celý dům. Dřevěná jmenovka přibitá vedle dveří je celá zčernalá, ale kdo se podívá pozorně, rozezná na ní vybledlé znaky rodového jména *Amemija*. Jsou napsány jakoby ležérními, ale přitom bezchybnými tahy. Nápisy na dveřích i na jmenovce psala moje předchůdkyně.

Rod Amemija se zabývá písařskou činností po řadu generací, údajně existuje už od období Edo. V dávných dobách byli písaři zaměstnáni jako osobní tajemníci zvaní *júhicu* a psali dopisy jménem feudálních pánů a dalších vysoce postavených osob. Základním požadavkem přirozeně bylo krásné písmo, tedy umění kaligrafie. Také kamakurský šógunát měl kdysi tři vynikající písaře, jinak též osobní tajemníky. Později, v období Edo, se i v ženské části paláce objevily první osobní písařky, které sloužily oficiální manželce šóguna a jeho konkubínám. Jedna z nich se údajně stala zakladatelkou našeho rodu. Od

té doby se ženy z rodu Amemija z generace na generaci věnují psaní dopisů a kaligrafii. Moje předchůdkyně patřila už k desáté generaci a já jsem po ní tuto rodinnou profesi převzala, tedy shodou okolností jsem nastoupila na její místo jako generace jedenáctá.

Mimochodem, co se týče rodové linie, moje předchůdkyně byla moje babička. Nikdy mi ale nedovolila, abych ji oslovovala takhle důvěrně. Vychovávala mě sama, živila se psaním dopisů a vedla obchod s psacími potřebami. Na rozdíl od minulosti však v dnešní době práce veřejného písaře spočívá především v psaní jmen na obálky s peněžními dary, epigrafů k vyrytí na pomníky, krasopisných certifikátů se jménem novorozence, nápisů na vývěsní štíty, věnování do knih a firemních mot. Také moje předchůdkyně přijímala různé drobné zakázky, ať už se jednalo o napsání diplomu pro vítěze turnaje klubu seniorů v gateballu, jídelního lístku pro tradiční japonskou restauraci nebo životopisu pro syna sousedů hledajícího zaměstnání. Zkrátka a dobře, pokud je potřeba něco napsat, postaráme se o to. Třebaže náš obchod vypadá jen jako obyčejné místní papírnictví.

Mým posledním ranním úkolem je vyměnit vodu v misce u *fumizuky*, stély zasvěcené písemnostem. Na první pohled vypadá jako obyčejný kámen, ale pro naši rodinu je důležitější než sám Buddha. Jinými slovy, je to hrob dopisů. Kosatce kolem stély jsou právě v plném květu. Tím končím své ranní domácí práce. Pak mívám trochu volného času, než v půl desáté otevřu papírnictví. Dnes jdu k paní Barbaře a dám si s ní po snídani čaj.

Když se ohlédnu zpět, posledních šest měsíců jsem se ani na chvíli nezastavila. Teta Sušiko sice po smrti

mé předchůdkyně zařídila alespoň základní vypořádání pozůstalosti, ale i tak zůstalo několik otravných záležitostí, o nichž nemohla rozhodnout sama. A protože jsem utekla do zahraničí, nahromadila se mezitím doslova hora všelijakých povinností a drobností. Postupně jsem je řešila s pocitem, jako bych ze dna hrnce seškrabovala černou připáleninu. Většinou šlo o dědické a majetkoprávní záležitosti. Z pohledu dvacetileté holky mi to všechno připadalo hrozně malicherné. Moje předchůdkyně však byla do rodiny Amemijových adoptována jako malé dítě, což všechno značně zkomplikovalo. Byla jsem v pokušení všechny ty dokumenty zmuchlat a hodit do koše, ale pomyšlení, že by se mi kvůli tomu někteří dospělí vysmáli, mi na poslední chvíli dodalo nečekanou motivaci. A navíc, kdybych se toho všeho vzdala, tenhle opuštěný obchod by okamžitě zbourali a na jeho místě postavili nějaký činžák nebo parkoviště. To by pak pokáceli i moji oblíbenou kamélii. Ten strom, který miluji od dětství, jsem byla odhodlána bránit vlastním tělem, ať se děje cokoli.

* * *

To odpoledne mě probudil zvuk domovního zvonku. Zřejmě jsem nevědomky usnula. Šumění deště dopadajícího na zem bylo tou nejlepší ukolébavkou. Posledních několik dní pršelo pokaždé touhle dobou.

Papírnictví Cubaki otevírám pravidelně v půl desáté a v poledne vždy obědvám v přilehlé kuchyni, odkud dohlížím na zákazníky. Ráno si dávám jen horký čaj, někdy s kouskem ovoce, takže oběd mívám poměrně vydatný.

Ten den se zdálo, že mnoho zákazníků nepřijde, a tak jsem se vzadu neprozřetelně natáhla na pohovku. Chtěla jsem si jen trochu odpočinout, ale asi jsem upadla do hlubokého spánku. Od chvíle, co jsem tu začala bydlet, uplynulo půl roku, takže počáteční napětí zřejmě už polevilo, protože poslední dobou jsem se cítila podivně ospalá.

„Omlouvám se, že ruším!" ozval se znovu ženský hlas, a tak jsem vyskočila a běžela do obchodu.

Ten hlas mi připadal povědomý a nemýlila jsem se. Přede mnou stála manželka majitele Uofuku, místní rybárny.

„Páni, Poppo!" vykřikla, když mě uviděla, a oči se jí rozzářily. „Kdypak ses vrátila?"

Hlas měla zvučný a veselý jako vždycky. V ruce držela hromadu pohlednic.

„Letos v lednu," odpověděla jsem.

Nadzvedla lem dlouhé sukně, jednou nohou ukročila dozadu a hravě předvedla půvabné pukrle. Ano, s nostalgií jsem si vybavila, že byla vždycky taková. Kdykoli mě babička poslala do rybárny pro něco k večeři, ta paní za pultem mi pokaždé strčila do pusy bonbon, kousek čokolády nebo *karintó*, křupavý smažený váleček z mouky, droždí a hnědého cukru. Dávala mi je schválně, málem mi je nutila, protože dobře věděla, že babička mi takové pochoutky zakázala. Když jsem byla malá, často jsem snila o tom, jak bych byla šťastná, kdybych měla za maminku někoho takového. Za posledních šest měsíců jsme se však ani jednou nepotkaly, což mi trochu vrtalo hlavou, protože jsme koneckonců byly téměř sousedky.

„Moje matka byla upoutána na lůžko, a tak jsem se na nějaký čas vrátila k ní na Kjúšú," řekla s úsměvem, jako by mi četla myšlenky. „Minuly jsme se tady, proto jsme se neviděly. Ale jsem opravdu ráda, že vypadáš tak dobře! Víš, s tátou jsme si často říkali, jak se ti asi daří."

Tím *tátou* měla na mysli svého manžela. Před několika lety vážně onemocněl a zemřel. Byla jsem tehdy pracovně v Kanadě, takže jsem se to dozvěděla prostřednictvím e-mailu od tety Sušiko.

„Jsi moje záchrana. Každý rok se tu na naše letní přání těší spousta lidí. Přemýšlela jsem, jak to letos provedeme, a pak jsem se dozvěděla, že se papírnictví Cubaki znovu otevřelo. Říkala jsem si, že to není možné, tak jsem se přišla podívat a teď jsem moc ráda, že je to pravda," řekla zvučným hlasem a podala mi svazek pohlednic. Byly to speciální prázdné letní pohlednice prodávané na poště, každá s číslem výherního losu, vytištěnou známkou a vyznačeným místem pro adresu.

Rukopis paní z rybárny není vůbec špatný. Její písmo připomíná krásný pohádkový šat z ptačího peří, jemně se vznášející ve vzduchu. Přesto každý rok svěřuje psaní svých pohlednic papírnictví Cubaki. Jednoduše proto, že se dlouhá léta přátelila s mou předchůdkyní.

„Postaráš se o to jako obvykle, prosím?"

„K vašim službám."

Tímto byla objednávka přijata a obchod uzavřen. Paní si se mnou ještě chvíli povídala a pak odešla. Obnošená květovaná zástěra, bílé kotníkové ponožky, velká spona, která jí držela ofinu – to všechno vyvolávalo příjemné vzpomínky. Rybárnu nyní přenechala synovi a snaše a sama si užívala hlídání vnoučat. Měla tři děti, samé

syny, takže možná proto mě rozmazlovala jako vlastní dceru, když jsem byla malá.

Prolistovala jsem kalendář a růžovým zvýrazňovačem si poznačila dny, které ve starém tradičním kalendáři připadaly na takzvanou malou vlnu veder *šóšo* a začátek podzimu *rišší*, tedy dny kolem sedmého července a osmého srpna. Před *šóšo* se posílají přání pro období dešťů, před *rišší* letní pozdravy a poté ještě pozdravy v pozdním létě. Pro mě to byla po dlouhé době první velká zakázka na kaligrafickou práci. Opláchla jsem si obličej, abych se pořádně probrala, a hned jsem se pustila do příprav.

Nejprve vezmu razítko s motivem ryby, které používám už léta, a ozdobím s ním přední stranu pohlednic. Je to jednoduchá práce, kterou zvládám, i když zrovna dohlížím na obchod. O psaní a odesílání pohlednic s letními pozdravy pro rybárnu se naše papírnictví stará už mnoho let, možná i desetiletí. Text je jednoduchý, ale pohlednic je tolik, že tuhle práci není radno podceňovat. Všechny nástroje, které moje předchůdkyně v průběhu let používala, ležely pečlivě uložené a roztříděné v krabicích. A s rodinou majitelů rybárny jsem se znala tak dlouho, že pro mě nebyl problém vytvořit letní přání typické pro jejich obchod, aniž by jeho obsah musela pokaždé dávat ke schválení. Problém je však zadní strana. Ta se u každé pohlednice liší podle jména a adresy, takže se zdaleka nejedná o snadný úkon jako na nějaké montážní lince.

Když mám hlad, nedokážu v ruce ani udržet štětec, takže jakmile zavřu obchod, ze všeho nejdřív si zajdu na večeři. Večer skoro vždycky jím někde venku. To mi samozřejmě zvyšuje Engelův koeficient pro výpočet

hranice chudoby, ale prostě se nedokážu přinutit, abych vařila jen pro sebe. Naštěstí je Kamakura turistickou destinací s mnoha restauracemi a kavárnami, takže nemám problém si vybrat.

Poté, co jsem si pochutnala na svých prvních letošních *hijaši čúka* neboli vychlazených čínských nudlích s nakrájenými proužky zeleniny, šunky, smaženého kuřecího masa a vaječné omelety, vydala jsem se malou oklikou ke svatyni Kamakuragú. I když jsem zvyklá chodit večer po městě sama, musím přiznat, že ulice jsou v Kamakuře špatně osvětlené. Zejména v kopcích je pouličních lamp velmi málo, takže už před osmou hodinou panovala v okolí úplná tma. Abych zahnala strach, schválně jsem při chůzi klapala svými dřeváky *geta*. Déšť k večeru ustal, ale obloha zůstala hrozivě zamračená, takže se mohlo každou chvíli znovu rozpršet.

Zatímco svatyně Curugaoka Hačimangú je zasvěcena Joritomovi z rodu Minamoto, zakladateli kamakurského šógunátu, svatyně Kamakuragú uctívá ty, kdo éru kamakurského šógunátu ukončili. V zadní části svatyně se dosud nachází podzemní kobka, kde je jako božstvo uctíván princ Morinaga, který zde byl vězněn a později popraven. Za poplatek lze toto pietní místo navštívit. Cítím se poněkud provinile, že navštěvuji obě tyto svatyně, i když uctívají opačné strany konfliktu, ale nedokážu ani jednu upřednostnit, a tak kdykoli jdu kolem některé z nich, sepnu ruce k modlitbě jako právě teď. Nahoře nad schody září nasvícená obrovská lví hlava.

Po návratu domů jsem se osprchovala, abych se trochu osvěžila. Pak jsem vytáhla krabici s psacími potřebami, uloženou jako obvykle v rohu skříně, a pomalu

odklopila její víko. Tato krabice z paulovniového dřeva, kterou mi darovala moje předchůdkyně, obsahuje kompletní sadu nástrojů potřebných pro kaligrafii, včetně štětců a plnicích per. Víko zdobí holubice vykládaná perletí. Babička si krabici objednala na zakázku u jednoho řemeslníka v Kjótu, ale drahokamy vsazené místo očí už chybí a ocas holubice je neuměle připevněn lepicí páskou. Pro mě je to důkaz, který mi připomíná mou bolestnou minulost.

Nikdy nezapomenu, že první slova, která jsem se naučila, byla slova básně *Iroha*, tedy zveršovaná slabičná abeceda. Když mi byl rok a půl, dokázala jsem celou báseň bezchybně odříkat nazpaměť od *i*, *ro*, *ha*, *ni*, *ho*, *he*, *to* až po konečné *n*. Také si pamatuji, že ve třech letech jsem ji uměla napsat *hiraganou* a zhruba ve čtyřech a půl i *katakanou*. A to všechno díky nadšenému úsilí mé předchůdkyně. Bylo mi šest let, když jsem poprvé vzala do ruky štětec. Ano, šestého dne šestého měsíce toho roku, tedy v den považovaný za příznivý pro zahájení učení jsem poprvé v životě držela v ruce vlastní štětec na psaní. Byl to kaligrafický štětec zhotovený z mých dětských vlásků. Na ten den si stále živě vzpomínám. Když jsem se po obědě ve školní jídelně vrátila ze školy domů, čekala na mě babička s novými podkolenkami v ruce. Byly úplně obyčejné, jen s obrázkem králíčka na boku lýtka. Když jsem si je natáhla, tiše řekla: „Posaď se sem, Hatoko."

Tvářila se ještě přísněji než obvykle. Podle jejích pokynů jsem na nízký stolek rozprostřela podložku, položila na ni list bílého papíru na kaligrafii a jeho okraje zatížila. Všechny tyto úkony jsem provedla sama, napodobujíc při tom mou předchůdkyni. Přede mnou byly úhledně

seřazeny tušový třecí kámen, inkoustová tyčinka, štětec a papír. Říká se tomu *čtyři poklady učencovy studovny*.

Poslouchala jsem babiččino vysvětlování a snažila se ze všech sil potlačit svou netrpělivost. Byla jsem zřejmě tak rozrušená, že jsem v tu chvíli ani necítila mravenčení v nohou. Konečně nastal čas připravit inkoust. Na třecí kámen jsem nakapala trochu vody a začala v ní roztírat inkoustovou tyčinku. Při jejím příjemně chladivém doteku se mi rozechvělo srdce. Vždycky jsem si to chtěla vyzkoušet.

Do té doby mi moje předchůdkyně nikdy nedovolila, abych se dotýkala jejího psacího náčiní. Pokud mě přistihla, jak si hraju se štětcem a lechtám se s ním v podpaží, okamžitě mě zavřela do kůlny. Někdy mě dokonce potrestala tím, že mě nechala o hladu. Ale čím víc mi zakazovala se k jejímu náčiní přibližovat, tím víc jsem toužila vzít je do ruky.

Především mě fascinoval inkoust. Zajímalo mě, jak by ta černá inkoustová tyčinka chutnala, kdybych si ji dala do úst. Určitě mnohem lépe než čokoláda nebo bonbony. Byla jsem si tím naprosto jistá. Milovala jsem tu slabou, nepopsatelnou, tajemnou vůni, která se linula vzduchem, když moje předchůdkyně třela inkoust. Šestý den šestého měsíce v roce, kdy mi bylo šest let, se tudíž stal vytouženým dnem mého kaligrafického debutu. Ale když jsem tu vysněnou inkoustovou tyčinku konečně držela v ruce a třela inkoust, vůbec se mi to nedařilo a moje předchůdkyně mi nemilosrdně vyčinila. V šesti letech jsem ještě nedokázala zvládnout tu nesmírně jednoduchou činnost, při které se třením tyčinky ve vodě v prohlubni kamene hromadí tekutý inkoust. Jakmile

jsem ji naklonila, abych ji rozetřela rychleji, babička mě okamžitě plácla přes ruku. Ani jsem nestihla strčit tyčinku do úst, abych zjistila, jak chutná.

Ten den jsem na papír musela kreslit jen samé kroužky. Do nekonečna jsem si procvičovala psaní malých spirál, jako bych psala *hiraganou* jednoduchý znak の, tedy slabiku *no*. Když mi moje předchůdkyně podpírala pravou ruku, šlo mi to snadno, ale jakmile jsem psala sama, spirály se mi po papíře potulovaly sem a tam, navíc měly různou tloušťku, takže některé vypadaly jako žížaly, jiné jako hadi, nebo dokonce jako krokodýli s plným břichem.

Štětec nenakláněj, drž ho svisle.

Zvedni lokty.

Nedívej se do stran, jen přímo před sebe.

Seď rovně.

Dávej si pozor na dýchání.

Čím víc jsem se snažila dělat všechno zároveň, tím víc jsem se tělem nakláněla na jednu nebo na druhou stranu, dýchala jsem nepravidelně a pohybovala se čím dál nejistěji. Na papíře ležícím přede mnou se objevovaly žalostné kroužky. Unavovalo mě opakovat pořád to samé. Vždyť jsem tehdy chodila teprve do první třídy.

Šestý den šestého měsíce mého šestého roku se zkrátka žádný brilantní kaligrafický debut nekonal. Přesto jsem se snažila splnit očekávání své předchůdkyně, a tak jsem zoufale pokračovala ve cvičení.

Jakmile jsem zvládla psát jedním tahem kroužky o stejné velikosti ve směru hodinových ručiček, stejným způsobem jsem začala procvičovat také jejich psaní v opačném směru.

Ve všední dny jsem se kaligrafii učila po večeři. Než se ze mě stala druhačka, trénovala jsem hodinu denně, potom až do čtvrtého ročníku hodinu a půl a do šestého dvě hodiny. Mou výuku po celou dobu vedla má předchůdkyně, tedy babička. Kroužky psané proti směru hodinových ručiček, u kterých jsem se zpočátku úplně ztrácela, jsem se postupně naučila psát plynule a pravidelně, stejně veliké a široké. *Hiragana* je vlastně série na sebe navazujících křivek. Moje předchůdkyně věřila, že právě toto cvičení je nezbytným základem pro psaní krásných znaků. Moje úsilí se vyplatilo a brzy jsem dokázala kreslit krásné souvislé spirály i se zavřenýma očima. Když jsem se naučila kroužky a spirály, přešla jsem k intenzivnímu nácviku psaní znaků *hiragany*, jednoho po druhém, dokud jsem je všechny dokonale nezvládla. Abych se je naučila, vytvářela jsem si k nim své vlastní asociace.

Znak *i*, vypadá jako dva dobří přátelé, kteří sedí tváří v tvář na louce a příjemně si povídají.

Znak *ro*, představuje obraz půvabné labutě plující po jezeře.

Znak *ha*, zase připomíná letadlo, které se právě chystá přistát na ranvej, ale pak opět vzlétne a předvede ve vzduchu akrobatický kousek.

Nejprve jsem štětcem obtahovala jednotlivé vzory znaků, které mi moje předchůdkyně předepsala, pak jsem si je procvičovala tak, že jsem je psala a přitom se

na předlohu jen dívala, a nakonec jsem zkoušela psát všechny ty znaky zpaměti. Do dalšího znaku jsem se směla pustit teprve tehdy, když jsem za předchozí obdržela známku *prospěla*.

Každý znak slabikové abecedy má svou vlastní historii a původ. Pro žačku základní školy bylo obtížné tohle všechno pochopit, ale někdy mi znalost původního čínského znaku, od kterého je daný znak slabikové abecedy odvozen, pomohl zapamatovat si jeho správný tvar. Jako vzor jsem tehdy používala *hiraganou* psaný svitek *Kójagire daisanšu*, který je považován za nejstarší dochovaný rukopis *Kokinšú*, první oficiální sbírky japonské lyriky pocházející z desátého století. Říká se, že už jen pohledem na krásné věci si člověk může rozvíjet své dovednosti, takže jsem si jej celé dny prohlížela, jako by to byla obrázková kniha. Textu jsem nerozuměla, ale samotné znaky, které napsal údajně slavný básník Ki no Curajuki, byly nádherné a měly v sobě až tajemné kouzlo. Když jsem očima sledovala, jak se plynule vinou po papíře, měla jsem pocit, jako by si nějaká dvorní dáma v období Heian postupně svlékala jednu po druhé všech dvanáct vrstev formálního kimona *džúnihitoe*.

Trvalo mi zhruba dva roky, než jsem dokázala dobře napsat každý z padesáti znaků obou slabikových abeced – *hiragany* a *katakany*. Psaní *kandži*, tedy původem čínských znaků, jsem se začala vážně věnovat až o letních prázdninách ve třetím ročníku základní školy. Během dlouhých prázdnin mě moje předchůdkyně nutila do učení ještě horlivěji než dříve. Neměla jsem ani čas chodit s kamarádkami na koupaliště nebo na ledovou tříšť se sirupem. Kvůli tomu jsem si nikdy nedokázala

najít žádnou přítelkyni, někoho, koho bych mohla hrdě nazývat svou nejlepší kamarádkou. Myslím, že ve třídě jsem byla jako stín – nenápadná a uzavřená, takřka neviditelná.

Jako první jsem se naučila psát znak 永, tedy *věčnost*. Pak čtyři znaky 春夏秋冬 pro čtvero ročních období – *jaro*, *léto*, *podzim*, *zima* – a teprve potom jsem si začala procvičovat krasopisné psaní svého jména Hatoko (鳩子) a příjmení Amemija (雨宮). Na rozdíl od *hiragany* a *katakany*, které mají omezený počet znaků, je *kandži* tolik, že se ani nedají spočítat. Je to doslova nekonečná cesta, která nemá konkrétní cíl. Navíc existují různé styly písma, například tiskací *kaišo*, tedy vzorové písmo, které se vyučuje ve školách, dále *gjóšo*, tedy kurzíva, jež se používá pro běžný zápis, a nakonec *sóšo*, tedy konceptní, doslova *trávové* písmo, které je natolik uvolněné, že znaky lze psát i jediným tahem, a ještě navzájem spojovat. V závislosti na zvoleném stylu se může lišit pořadí tahů, takže bylo třeba zapamatovat si nespočet různých detailů. Jako žákyně jsem tedy veškerý svůj volný čas trávila kaligrafií. Zpětně vidím, že na tu dobu nemám jedinou dobrou vzpomínku. Moje předchůdkyně mi pořád říkala, že když vynechám jeden jediný den, bude mi trvat tři dny, než to doženu, takže jsem si brala kaligrafické pero dokonce i na školu v přírodě a cvičila, když se učitelé nedívali. Věřila jsem, že je to normální, a ani mě nenapadlo o tom pochybovat.

S hlavou plnou vzpomínek na ty časy jsem se zpříma posadila a začala třít inkoust. Teď už jsem nerozlévala vodu z prohlubně třecího kamene všude kolem. A také jsem se zbavila zvyku naklánět inkoustovou tyčinku při

roztírání naplocho. Říká se, že příprava inkoustu má uklidňující účinek, ale já poprvé po dlouhé době zažila ten příjemný pocit, jako by se mi z těla vytrácelo vědomí. Ne že by se mi chtělo spát, spíš jsem se propadala kamsi zpět do temných a bezedných hlubin. Byla jsem na pokraji extáze.

Po napsání několika zkušebních tahů, kterými jsem zkontrolovala hustotu inkoustu, jsem začala psát adresy na zadní stranu pohlednic. Správné napsání jména příjemce je první dovedností z etikety psaní dopisů, kterou mě moje předchůdkyně naučila. Často říkala, že adresa je tváří dopisu. Proto je nutné psát ji s obzvláštní péčí, krásně a čitelně.

Adresu jsem na každou pohlednici elegantně umístila tak, aby se jméno příjemce nacházelo přesně uprostřed. Moje předchůdkyně kladla mimořádný důraz na krásu rukopisu a tvrdě na tom svém pracovala až do své smrti. Zároveň si však vždy dávala pozor, aby nepropadla samolibosti.

„I kdybys měla krásné písmo, pokud ten, komu je psaní určeno, nedokáže přečíst, co jsi napsala, překročíš tím hranici elegance a dopustíš se naopak hulvátství!“

To byla její oblíbená průpovídka. Jinými slovy, i ten nejkrásnější rukopis nemá žádný význam, pokud adresátovi nedokáže předat podstatu sdělení. Takže i když ovládala trávové písmo *sóšo*, při psaní dopisů pro své zákazníky je používala jen zřídka. Od nejútlejšího dětství mi vtloukala do hlavy, že nejdůležitější je psát stručně a jasně, protože veřejný písař není kaligraf. Proto se řídím učením své předchůdkyně a dbám na to, abych adresu psala obzvlášť čitelným tiskacím písmem *kaišo* tak,

aby byla srozumitelná a dokázal ji snadno přečíst každý pošťák. Čísla v duchu tradice píšu arabskými číslicemi, abych předešla nedorozumění.

Trvalo mi téměř týden, než jsem dokončila všechna letní přání, o jejichž napsání mě požádala paní z rybárny. Naštěstí jsem neudělala jedinou chybu.

* * *

Zatímco jsem byla zaneprázdněna touto prací, červen se pomalu nachýlil ke konci. Období dešťů bylo letos jen krátké a zdálo se, že už brzy skončí. Každý rok třicátého června se ve svatyni Hačimangú koná Velký očistný obřad. Toho dne jsem vyšla z domu o něco dříve a vydala se menší oklikou pěšky ke svatyni. Mohla jsem klidně jít ven, protože v sobotu odpoledne, v neděli a o svátcích mívá papírnictví Cubaki stejně zavřeno. Chtěla jsem se obřadu zúčastnit, abych dostala nový talisman *oharahi*. Je to kruhová ozdoba z provazu z rýžové slámy svázaného do uzlu, která se v Kamakuře často věší u vchodu do domu. Dvakrát ročně se během očistného obřadu vyměňuje za novou. *Oharahi*, které se rozdávají při letním očistném obřadu, jsou ozdobeny modrými klikatými proužky papíru, zatímco ty rozdávané jednatřicátého prosince červenými. Nad dveřmi papírnictví stále ještě visela rok stará ozdoba.

Rozhodně nejsem nijak hluboce věřící člověk, ale zrovna tradici týkající se *oharahi* jsem chtěla svědomitě dodržovat. Moje předchůdkyně se také dvakrát ročně pravidelně účastnila očistného obřadu, bez ohledu na to, jak moc byla zaneprázdněna. Hned jsem zaplatila svůj

příspěvek ve výši tří tisíc jenů a dostala nový talisman. Dorazila jsem právě včas, abych se zúčastnila celého obřadu. Když jsem procházela nádherným velikým kruhem *činowa* upleteným z ostřice, jasně jsem cítila, že se blíží léto. Obloha jen zářila a zdála se modřejší než dosud. V hloubi duše jsem si vždycky myslela, že v Kamakuře rok začíná v létě. Vysoko na obloze kroužili v dáli za činowou majestátně dva luňáci. Třikrát jsem tím kruhem prošla tak, aby mé kroky napodobily tvar osmičky, a potom jsem od kněžky sloužící ve svatyni dostala doušek posvátného sake. Úplně jsem cítila, jak mi v srdci mírně povoluje uzel napětí. Nebeská modř ještě víc potemněla. Zdálo se mi, jako by mě ta modrá obloha celou ovinula. Jakmile jsem se poněkud vrávoravým krokem vrátila domů, okamžitě jsem novotou zářící *oharahi* pověsila ke vchodu do domu. Mohla jsem tak konečně s novou energií přivítat léto. Kolem nikdo nebyl, a tak jsem tiše zašeptala: „Šťastný nový rok." Nevím, zda můj hlas dolehl až k talismanu u dveří, ale právě v tu chvíli závan jižního větru vesele roztančil jeho klikaté bleděmodré proužky.

Jako na důkaz příchodu léta se hned druhý den rozezněly cikády. Je zvláštní, že den předtím ještě nezpívaly, ale jakmile jsem otočila stránku kalendáře na červenec, ozvaly se jako na povel. Ano, období dešťů letos skončilo brzy a opravdové léto konečně dorazilo – jak podle kalendáře, tak i ve skutečnosti. Upřímně řečeno, léto je pro papírnictví Cubaki mimosezónním obdobím klidu. Nejen do papírnictví, ale i do samotné Kamakury se mnoho lidí nehrne. I když kolem nádraží bývá celkem rušno, návštěvníci obvykle míří k moři na pláže Juigahama

a Zaimokuza. V létě je zde také méně míst k návštěvě, dokonce i v chrámu Meigecuin v severní části Kamakury, proslulém svými hortenziemi, ořezávají v červenci všechny květy, takže to tam žádné turisty neláká. Navíc je v Kamakuře v létě extrémní horko, což lidi zřejmě odrazuje od návštěvy památek.

Do obchodu skoro nikdo nechodil, takže jsem zůstávala vzadu a pilně uklízela. Teta Sušiko sice všechno poklidila, ale v domě se stále ještě povalovaly věci, které tam po sobě zanechala moje předchůdkyně. Kdyby to byly cenné předměty, mohla jsem pozvat starožitníka, aby si je odvezl, ale věci, které jsem po babičce zdědila, neměly žádnou historickou hodnotu. Většinou šlo jen o bezcenné kusy papíru. Byl mezi nimi dokonce i půlarch s kaligrafickým cvičením, které jsem zřejmě psala já. Všechno jsem se snažila posbírat a naházet do pytlů na odpadky. Pokud by náhodou přišel do papírnictví nějaký zákazník, mohl použít zvonek venku u dveří, aby mě na sebe upozornil. Papírnictví mělo otevřeno od půl desáté do západu slunce, takže když se začalo smrákat, chystala jsem se zavřít. V tu chvíli se však zvonek u dveří tiše rozezněl.

Připěchala jsem do prodejny, kde čekala typická, asi pětašedesátiletá kamakurská dáma. Neznala jsem ji. Drobnou postavu jí halily tmavomodré šaty s bílými puntíky a balonovými rukávy. Dokonce i slunečník, který držela v ruce, měl stejnou barvu i puntíky, takže byla dokonale sladěná. Na hlavě měla elegantní slaměný klobouk ozdobený umělými květy a na rukou krajkové rukavičky. Vypadala jako láhev od jogurtového nápoje *calpis*, takže jsem jí v duchu začala říkat madam Calpis.

Když jsem ji pozdravila, nečekaně mi oznámila: „Slyšela jsem, že dnes ráno Sunadovým umřel malý Gonnosuke."

Napadlo mě, že si možná chce objednat napsání kondolenčního dopisu. Rozhodně nevypadala jako někdo, kdo si přišel do papírnictví koupit psací potřeby. Stejně jako moje předchůdkyně jsem měla pro takové věci výborný cit. Jak už název napovídá, papírnictví Cubaki je malý obchod s papírnickými a psacími potřebami, nikde ale neinzerujeme psaní dopisů na zakázku. Přesto do obchodu občas přicházejí lidé z okolí a dlouholetí zákazníci, aby požádali o písařské služby.

„Říkáte Gonnosuke?"

Ani jméno Gonnosuke, ani příjmení Sunada mi nic neříkalo.

„Ach, vy ho neznáte? Vždyť to byla místní celebrita."

„Omlouvám se."

Nějak jsem tušila, že rozhovor bude dlouhý. Počkala jsem na vhodný okamžik a nabídla madam Calpis stoličku. S mírným kulháním k ní došla a elegantně se posadila.

Z ledničky v zadní části obchodu jsem přinesla sklenici ječmenného čaje a na podnosu ji opatrně postavila před zákaznici.

„Už dlouho jsem věděla, že má nějaké chronické srdeční onemocnění," pokračovala madam Calpis. „V posledních dnech se tak prudce oteplilo, že to chudák zřejmě nezvládl. Zítra prý bude smuteční obřad a pozítří kremace."

„Ach tak," řekla jsem a chápavě jsem přikývla, i když jsem stále netušila, o co vlastně jde. Neslyšela jsem, že by v poslední době došlo v okolí k nějakému úmrtí.

„Ale ta moje noha… Moc ráda bych tam zaběhla, jenže to nezvládnu. A když nemůžu jít na pohřeb, chtěla bych rodině poslat alespoň obálku s kondolenčním darem."

Teprve teď, když jsem se podívala pozorně, uviděla jsem, že madam Calpis má levý kotník ovázaný obinadlem. To nepochybně vysvětlovalo její pokulhávání.

„Rozumím," přitakala jsem pokorně.

„Chtěla bych, abyste mi napsala kondolenční dopis, který bych mohla poslat spolu s tím peněžitým darem."

„Jistě," odpověděla jsem lakonicky a bezmyšlenkovitě přitom sledovala, jak gestikuluje rukama.

Moje předchůdkyně mi kdysi vysvětlila, že nemám nikdy zírat do tváře zákazníkům, kteří si přišli objednat napsání dopisu. Každý z nich má jistě své důvody. Takže kdykoli rozmlouvám s klienty, nehledím jim upřeně do očí, ale snažím se jen tak ledabyle pozorovat jejich ruce. Madam Calpis měla ruce pěkně opálené a překvapivě svalnaté, až robustní.

„Když si jen pomyslím, jak asi paní Sunada truchlí…," pronesla madam Calpis, vytáhla kapesník a lehce si otřela část obličeje, ani nevím, jestli od potu, nebo od slz. I kapesník měl stejný puntíkovaný vzor jako její šaty.

„Mohla byste mi prosím o zesnulém něco málo povyprávět? Třeba nějaké vaše vzpomínky na něj," zeptala jsem se.

Madam Calpis oběma rukama uchopila sklenici s ječmenným čajem a jedním douškem ji dopila. Přestože bylo už po šesté hodině, teploměr stále ještě ukazoval kolem třiceti stupňů. Abych mohla kondolenční dopis napsat, potřebovala jsem se o malém Gonnosukem alespoň něco málo dozvědět.

„Byl to moc chytrý kluk," řekla hrdě madam Calpis. „Paní Sunada neměla žádné děti, víte? Proto se s manželem dohodli a vzali si Gonnosukeho k sobě. Řekla mi, že jejich příbuzní byli rozhodně proti."

„Takže Sunadovi Gonnosukeho adoptovali? Nebo ho měli v pěstounské péči?"

Pokud ano, muselo pro ně být velmi bolestné vytvořit si takové pouto a pak ho náhle ztratit.

„Něco takového…," řekla madam Calpis poněkud záhadně, pak vytáhla mobilní telefon a začala v něm cosi hledat. „Tady to mám. Tak tohle je Gonnosuke," řekla tónem, kterým jako by mi vyčítala moji neznalost, a ukázala mi poněkud rozmazanou fotografii.

Zpočátku jsem nerozeznala, kdo na ní vlastně je, ale byla jsem si jistá, že člověk to není.

„To je opička?" zeptala jsem se váhavě. Madam Calpis přikývla a rázně zaklapla mobil.

„Po smrti svého majitele žil Gonnosuke ve zvířecím útulku, kde ho objevila manželka pana Sunady."

Zatímco mluvila, vytáhla z kabelky obálku s kondolenčním darem a položila ji na stůl. Na přední straně byla samolepka s jejím jménem.

„Omlouvám se, že na vás spěchám, ale prosím, udělejte to co nejrychleji."

„Ano, rozumím."

„Peníze přinesu později. Připravte mi, prosím, účet."

S těmito slovy madam Calpis papírnictví Cubaki opustila. Při chůzi se opírala o slunečník jako o hůl. Její krok byl o něco lehčí, než když přicházela.

Zamkla jsem dveře a hned se dala do práce. Psaní kondolenčních dopisů se řídí řadou pravidel, takže jsem